

vergadering **C72**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 24 november 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de gedeeltelijke make-over van de Ancienne Belgique in Brussel – 408 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de twee alternatieve boekenbeurzen – 589 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de Vlaamse inbreng in het netwerk 'Belgium, Battlefield of Europe?' – 592 (2021-2022)	8
VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de nieuwe procedure voor de nieuwbouw van het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen – 593 (2021-2022)	11

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de gedeeltelijke make-over van de Ancienne Belgique in Brussel – 408 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Voorzitter, collega's, minister-president, ik heb een vraag over de Ancienne Belgique (AB) in Brussel.

Op 18 oktober 2021 kondigde de AB op haar Facebookpagina een belangrijke renovatie aan. Volgens het aanbestedingsbericht op de website van de Vlaamse overheid wil het Departement Cultuur, Jeugd en Media de indeling van het historische maar smalle pand verbeteren, optimaliseren. De nadruk wordt daarbij gelegd op de integrale toegankelijkheid, op de akoestiek en op duurzaamheid en energiezuinigheid. Volgens de AB zelf moeten deze werken ervoor zorgen dat deze culturele tempel, deze muziektempel, nog meer dan nu het geval is, uitgroeit tot een open ontmoetingsplaats voor muzikanten, buurtbewoners, artiesten, partners en vrienden, dus een ontmoetingsplaats voor iedereen die houdt van muziek en cultuur.

Dat is een ambitie die ik zeker toejuich. De AB bevindt zich op een historische plek in de hoofdstad van Vlaanderen en vormt een hoeksteen van het culturele leven in Brussel, maar ook ver daarbuiten. In 1977 werd de Vlaamse overheid eigenaar van dit unieke pand. Sindsdien droeg Vlaanderen altijd bij aan de verdere ontwikkeling en werking van de AB, opdat dit culturele vlaggenschip kon floreren. Intussen is het een begrip geworden in heel Vlaanderen. Volgens de website van de AB is haar missie het bezorgen van een hartelijke ontmoetingsplek voor zoveel mogelijk Vlamingen, en dat in het centrum van onze hoofdstad. Zo draagt de AB samen met de steun van Vlaanderen bij aan het behouden en versterken van de culturele band tussen de Vlaamse Gemeenschap en haar hoofdstad.

Gelet op de rijke geschiedenis en sterke banden tussen de Vlaamse gemeenschap en de AB, is de aangekondigde renovatie dan ook heuglijk nieuws. Omdat dit project de hele Vlaamse Gemeenschap aangaat, zou ik u daar graag een aantal vragen over stellen.

Minister-president, welke aanpassingen worden concreet in het vooruitzicht gesteld? Op welke manier moeten deze aanpassingen bijdragen aan de verdere ontwikkeling, uitbouw, verbetering of optimalisering van de AB in het hartje van Brussel? Iedereen weet dat de AB mooi en centraal gelegen is. Iedereen weet ook dat de AB in het centrum ligt, aan de Anspachlaan en dat dit ook niet altijd evident is.

Welke totaalprijs wordt voor dit project voorzien? Is er in dat verband een tussenkomst vanuit het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI)?

Wat is de tijdlijn voor dit project? Wanneer mogen wij een volledige remake, een volledige renovatie verwachten?

Zal dit project een impact hebben op de huidige werking en het huidige aanbod van de AB tijdens de werkzaamheden? Ik neem aan dat dit zo zal zijn, maar kunt u daar wat toelichting over geven?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: De vzw Ancienne Belgique is sinds haar ontstaan in 1979, en tot op heden, letterlijk een veel te gesloten culturele instelling geweest.

Men komt er bij wijze van spreken enkel binnen wanneer men een ticket heeft gekocht, waarbij men dan na de voorstelling iedereen vriendelijk verzoekt om het gebouw te verlaten. Die situatie wil ik doorbreken. Een laagdrempelige zeven-op-zeventoegang tot het muziekhuis die we bijvoorbeeld wel kennen in andere grote Vlaamse culturele instellingen zoals deSingel in Antwerpen, Kunstencentrum Vooruit in Gent enzovoort heeft volgens mij een belangrijke verbindende functie.

Door dit verbouwingsproject van Vlaanderen zal de AB de komende jaren heel wat nieuwe initiatieven kunnen ontwikkelen. Het hele gebouw in de Steenstraat zet dan ontmoeting voorop in een losse sfeer en heeft de ambitie om van de AB als Vlaamse culturele instelling een open huis te maken. Zo krijgt het nieuwe en vergrote AB Salon een nog actievere publieke functie, waar naast intimistische concerten ook plaats geruimd wordt voor muzikale en maatschappelijke reflectie, tentoonstellingen, workshops, vergaderingen, buurtvergaderingen enzovoort.

Helemaal bovenin moet het nieuwe café-restaurant, inclusief daktuinen en een groot dakterras met panoramisch uitzicht over de binnenstad, een van dé hotspots in de stad worden. In het restaurant wil ik de voortrekkersrol van de AB met betrekking tot het ecologische beleid consistent doortrekken. Denk: lokaal, korte keten en minder voedselverspilling. Ook hier zal de AB de ruimte niet enkel culinair inzetten, maar er ook kleinschalige muzikale of filmische ontmoetingsprojecten opzetten.

Bijkomend wil ik door de structurele integratie in het concertgebeuren van de toog van het huidige café op het gelijkvloers de service naar het publiek verbeteren.

Wat betreft de toegankelijkheid tot de grote zaal zal er in zeer nauwe samenwerking met Inter, het agentschap van de Vlaamse Gemeenschap voor toegankelijkheid van gebouwen, een extra rechtstreekse doorgang gecreëerd worden voor toegang tot het eerste balkon in de grote zaal, zonder dat men, zoals nu het geval is, door de AB Club moet passeren. Er zal ook een aangepaste lift komen die iedereen op alle verdiepingen, ook op het dakterras, kan brengen zonder begeleiding. Binnen dat ontwerp worden ook extra sanitaire voorzieningen getroffen voor mindervaliden.

Dat alles was in de huidige infrastructuur van de Steenstraat niet mogelijk vanwege de moeilijke interne publiekscirculatie en het feit dat het terras in de aanrijroute ligt van de laad- en loskade in de Steenstraat, waardoor het terras steeds moest worden ontruimd bij het laden van de vrachtwagens na de concerten.

Het bouwbudget voor dit project wordt geraamd rond de 2 miljoen euro. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media, waarin het vroegere FoCI ingekanteld werd, draagt als eigenaar van het gebouw de totale kosten met betrekking tot wijzigingen aan het gebouw. Het dossier is nu in een aanbestedingsfase. De aanvang van de werken is voorzien tijdens de periode mei-juni 2022 en heeft een duur van 527 werkdagen.

Het is de bedoeling dat de AB tijdens die periode, mits goed overleg met de aannemer, haar drukke activiteiten in de grote zaal en de AB Club onverminderd kan voortzetten. De activiteiten in het huidige AB Salon zullen tijdens de verbouwing natuurlijk op een lagere frequentie elders worden uitgewerkt, omdat dat salon helemaal verbouwd wordt.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank u wel, minister-president. Die plannen en wat u vandaag meer in detail toegelicht hebt over het open huis, de lift en de extra toegangsruimte naar de tweede verdieping, het salon, de daktuin: het klinkt allemaal bijzonder goed. Ik ben ervan overtuigd dat dat een goede zaak is voor de vele bezoekers van de AB. Het vergroot ook de uitstraling van Vlaanderen in Brussel als een aantrekkelijke, moderne cultuurtempel in Brussel. Het is de zaak van de AB, net als de andere Vlaamse culturele instellingen in Brussel, om inderdaad een soort

van cultureel ambassadeur te zijn van Vlaanderen in de hoofdstad. Uiteraard staat het ook open voor de vele Brusselaars en de vele expats die er in onze stad zijn. En ten slotte is deze renovatie ook een goede zaak, zo hoop ik althans, met het oog op de afspraken die gemaakt worden met het Amerikaans Theater.

Ik weet dat de Vlaamse Gemeenschap heel wat inspanningen doet. Ik had gewoon nog de vraag welke initiatieven parallel aan de renovatie van de AB zullen worden genomen, in het kader van de samenwerking met andere Vlaamse culturele instellingen specifiek in die Brusselse context, bijvoorbeeld met BRONKS of de Beursschouwburg.

Ik bedoel dus niet alleen samenwerking binnen de sector, maar ook de crosssectorale samenwerking, bijvoorbeeld met onderwijs en de socioculturele sector, om ten volle een invulling te geven aan de belangrijke rol die de AB als Vlaamse instelling in Brussel vervult.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Vanlouwe, de initiatieven die de AB neemt, zijn natuurlijk die van de raad van bestuur. Ik heb op dit moment geen inzicht in het operationele gegeven van de AB, maar ik kan de vraag wel laten stellen. We hebben op dat vlak niet de intentie om ons te mengen in de autonome werking van de AB.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank, minister-president. De renovatie is alleszins een heel goede zaak. Ik hoop alvast – en ik ben ervan overtuigd – dat de AB, net zoals de andere Vlaamse instellingen in Brussel, haar rol van ambassadeur van Vlaanderen in de hoofdstad ten volle zal spelen. Ik ben ervan overtuigd dat dat ook de intenties van deze Vlaamse Regering zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de twee alternatieve boekenbeurzen – 589 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, ik denk dat de vele vragen die hier de voorbije maanden gesteld zijn over de moeilijke situatie bij Boek.be, aangeven hoezeer zowel uzelf als de collega's in deze commissie betreuren dat de Boekenbeurs door het faillissement van Boek.be verdwenen is.

We zien dat op het puin van het failliete Boek.be twee nieuwe commerciële boeken-evenementen zijn ontsproten. In Antwerpen was er LEES!, het boekenfestival dat op 7 november 2021 de deuren heeft gesloten en op een week tijd iets meer dan 24.000 bezoekers haalde. Die cijfers staan natuurlijk in schril contrast met de 123.000 bezoekers die de voormalige Boekenbeurs in haar laatste editie wist te halen, hoewel ook die cijfers toen al jaren in dalende lijn zaten. En dan was er ook nog Boektopia in Kortrijk Expo, dat georganiseerd werd door 9 uitgeverijen. Ook dat initiatief kon maar een eerder beperkt publiek bereiken: een 11.000-tal bezoekers.

Beide organisaties kondigen aan dat ze volgend jaar alles opnieuw willen overdoen, weliswaar in uitgebreidere vorm. Zo wil men in Antwerpen naar een evenement

van zeven naar elf dagen gaan en in Kortrijk wil men van drie naar negen dagen uitbreiden. Als we terugkijken naar de historiek van de Boekenbeurs en daar deze twee evenementen langs zetten – hoewel die vergelijking in coronaperiode natuurlijk niet helemaal opgaat, want deze evenementen moesten op zeer korte termijn in elkaar gestoken worden – moeten we toch vaststellen dat ze een eerder laag bezoekersaantal hadden.

Ik had graag van u vernomen hoe u die beide evenementen evalueert. Mijns inziens lijkt het beter om na een grondige evaluatie de krachten te bundelen in plaats van het aanbod inzake boekenevenementen van die grootteorde verder op te splitsen. Vandaag is, naar mijn bescheiden mening, de boekenwereld meer dan ooit toe aan een bundeling in plaats van een versnippering van de krachten. Deelt u die visie? Zo ja, op welke wijze zult u initiatieven nemen om deze specifieke sectorgebonden evenementen uit het slop te trekken en hun terug een volwaardige plaats te geven in het culturele landschap, zoals de Boekenbeurs dat vele jaren had?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Janssens, ik deel uw visie.

Op 30 maart 2021 publiceerde het BoekenOverleg een eerste advies 'Naar een nieuwe boekenbeurs'. In dat advies worden een aantal elementen benadrukt die volgens het BoekenOverleg cruciaal zijn om de toekomst van een jaarlijks moment van massale aandacht voor het boek te waarborgen. Zo kan de boekenbeurs niet succesvol worden georganiseerd zonder gedragen te zijn door het volledige boekenvak, zonder te vernieuwen en te verbreden of zonder rekening te houden met het beleid zoals dat is uiteengezet in het memorandum van het BoekenOverleg. Kort nadien konden we uit verschillende hoeken opvangen dat er werd gewerkt aan een nieuwe boekenbeurs. Elk initiatief werd uitgenodigd voor een gesprek met de kerngroep van het BoekenOverleg. Ook mijn kabinet sprak op verschillende momenten met meerdere initiatieven.

Na het laatste gesprek nodigde het BoekenOverleg de verschillende initiatieven uit om samen na te denken over een gemeenschappelijke sokkel voor 2022, zodat het volledige boekenvak in een bepaalde periode geconcentreerde aandacht kan krijgen. Omdat niet alle spelers op die vraag zijn ingegaan, wordt er in december, na afloop van de eerste edities van de verschillende initiatieven, een nieuwe poging ondernomen. Hiervoor zijn intussen verkennende gesprekken gepland.

Het BoekenOverleg en ikzelf zijn positief over de wil om opnieuw samen aan de slag te gaan in het boekenvak. Na de coronacrisis zijn verschillende spelers in actie geschoten om evenementen te organiseren die aandacht vragen voor het boek. Door de versnelde beweging die moest worden gemaakt en de door covid complexe organisatorische omstandigheden, was het te moeilijk om al in 2021 onder een gemeenschappelijke sokkel opnieuw de boekenbeurs te organiseren. Het BoekenOverleg en ikzelf zijn wel hoopvol dat er voor 2022 gesprekken kunnen plaatsvinden die de verschillende spelers in het boekenvak samen kunnen brengen.

Ik wil hieraan toevoegen dat ik hoop dat het boekenvak erin slaagt om tot een zo sterk mogelijke gezamenlijke aanpak te komen, maar zoals al meermaals in het kader van vragen hierover is aangegeven, ligt het initiatief hiervoor bij alle spelers binnen het boekenvak. Daarnaast zal ik, met name via het BoekenOverleg en Literatuur Vlaanderen, dit dossier blijven opvolgen. Ik blijf natuurlijk ook steeds bereid om te luisteren naar eventuele vragen of voorstellen vanuit de sector hierover.

Kort samengevat, ik vind ook dat we naar één boekenbeurs moeten gaan. Ik wil daarin bemiddelen en faciliteren, maar het zullen de actoren op het terrein zijn die elkaar zullen moeten vinden.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Het verheugt me alvast dat u mijn visie deelt om naar een groot boekenevenement in Vlaanderen te gaan omdat we toch ook zien dat die twee steden, Antwerpen en Kortrijk, zich tegen elkaar laten uitspelen. De lokale schepenen van Cultuur hebben een beetje profileringsdrang, en ik denk dat dat niet goed is voor het boekenvak als dusdanig. We zien ook dat die verzamelde uitgevers die wel naar Boektopia in Kortrijk gaan, dan contractueel vastleggen dat ze niet naar Antwerpen gaan. Op die manier ontstaat er een zekere contramine die de aandacht voor het boek, die er terecht is met een dergelijk groot evenement, eigenlijk helemaal ondermijnt.

Uiteraard verdient elk initiatief dat het boek onder de aandacht brengt en mensen in contact brengt met boeken en auteurs, waardering en ondersteuning. Elk initiatief, hoe klein ook, dat oog heeft voor leesplezier en leesbevordering – ik hoorde u daar vanmorgen nog over in De Ochtend – verdient uiteraard steun en waardering. Maar ik denk inderdaad dat de versnippering van kleinere beurzen net tot verschrompeling leidt in plaats van een meerwaarde te zijn voor het boekenvak, zeker in vergelijking met wat we dan kenden als die grote boekenbeurs.

Ik stel tevreden vast dat u wilt faciliteren, ondersteunen, sturen in de richting van een groot boekenevenement en ik hoop dat de sector u daar samen met het BoekenOverleg in wil volgen zodat we volgend jaar opnieuw naar een grote boekenbeurs kunnen gaan waar het boek en de auteur alle aandacht krijgen die ze verdienen.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Eerst en vooral ben ik blij dat steden initiatief hebben genomen. De heer Janssens spreekt over profileringsdrang. Ik denk dat dankzij die mensen het boek opnieuw in de aandacht is geweest. Ook de VRT heeft daar aandacht aan geschonken. Er zijn gesprekken geweest met schrijvers. Dat vond ik heel goed. We hebben nu ook de voorleesweek, waarbij ook bekende Vlamingen voorlezen aan kinderen of kleinkinderen of familie. Dat vond ik zeer goed. Het is dus wel dankzij die initiatieven dat het boek in de maand november opnieuw in de aandacht is gekomen.

Dat we inderdaad beter naar één beurs gaan, dat begrijp ik. Dat kan ik ook onderschrijven. Ik denk dat iedereen dat ook wel wil. Maar langs de andere kant is het ook wel zo dat die nieuwe boekenbeurzen ook wat innovatieve vormen naar voren hebben gebracht, die wij ook moeten meenemen en waarvan ik hoop dat uitgeverijen dat ook allemaal gaan meenemen naar een eengemaakte boekenbeurs.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik vond het een beetje een jammerlijk schouwspel. Ik vond wel, mijnheer Meremans, dat men probeerde elkaar de loef af te steken. De ene dag was het reclame voor de ene en probeerde de ene zoveel mogelijk in de pers te zijn. De teneur was toch een beetje die van een opbod in plaats van samenwerking. Ik vond dat ergens wel spijtig.

Minister-president, u blijft zeggen dat u dat ook vindt en dat we moeten samenwerken, maar tegelijk zegt u dat het initiatief bij de commerciële spelers ligt. Ik denk dat het toch iets meer mag zijn. Ik vind ook nergens in uw beleidsbrief terug dat u nog wilt inzetten op die eengemaakte boekenbeurs, terwijl uw plannen met het leesoffensief zeer waardevol en ook zeer nodig zijn.

Ik denk dat het toch een beetje een achteruitgang is geweest. De cijfers liegen er niet om. Het was net een meerwaarde dat scholen van over heel het land naar de Antwerpse boekenbeurs trokken. Dat was echt een moment dat heel grote visibiliteit voor lezen teweegbracht. Van mijn kant dus graag ook iets meer inspanningen, en niet alleen zeggen: 'Wij vinden het ook en wij hopen het ook, maar het initiatief

ligt bij de commerciële spelers.’ Wij willen heel graag concrete aanmoediging, ondersteuning en opvolging, en toch iets meer initiatief van de overheid om tot één boekenbeurs te komen.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Meuleman, waarom geef ik eigenlijk antwoorden op vragen, als u niet luistert? Dat is eigenaardig. U moet mijn antwoord eens herlezen, echt waar. Er staat letterlijk in dat wij het initiatief nemen om de spelers bijeen te brengen om overleg te plegen, dat ik wil faciliteren en modereren tussen de spelers. Dus zeggen dat we geen initiatief ter zake nemen? U moet echt ook eens naar mijn antwoord luisteren als ik een antwoord geef. Ik ben daar dus niet passief in. Ik laat het niet aan de spelers over. Alleen, de ultieme beslissing om al dan niet samen te werken, ligt natuurlijk bij de spelers op het veld zelf. Ik heb in mijn antwoord duidelijk aangegeven dat ik ter zake al initiatief heb genomen en nu in december verdere initiatieven zal nemen, als de twee beurzen hebben plaatsgevonden. Maar goed, wat heeft het voor zin als men toch niet naar de antwoorden luistert?

Voor de rest denk ik dat er geen vragen waren van de twee andere sprekers.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, ik heb heel goed geluisterd naar uw twee replieken. Ik zou willen aangeven dat ik tevreden ben dat u initiatief neemt en dat u in december opnieuw een evaluatie plant en een overleg pleegt.

Dan denk ik ook, mijnheer Meremans, zoals ik ook gezegd heb, dat elk lokaal initiatief waardering en ondersteuning verdient. Maar het kan niet dat die versnippering van initiatieven waarbij steden elkaar vliegen en bezoekers proberen af te vangen verhindert dat er uiteindelijk weer één groot boekenevenement komt.

Ik ben tevreden te horen dat zowel u als de andere collega die tussenkwam, de voorzitter en de minister-president die visie delen. Ik denk dat het BoekenOverleg daar akte van kan en moet nemen en dat we dan tegen volgend jaar opnieuw naar een groot boekenevenement kunnen gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de Vlaamse inbreng in het netwerk 'Belgium, Battlefield of Europe?'

– 592 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Op 8 november 2021, minister, werd op initiatief van het toch wel uitgesproken belgicistische War Heritage Institute (WHI) een nationaal netwerk in het leven geroepen om musea, sites en organisaties die werken rond militair erfgoed en herinnering samen te brengen. Op die manier wil het netwerk, dixit WHI, “2.000 jaar aan oorlogen, veldslagen en belegeringen op Belgische bodem in de kijker plaatsen”.

Nu, dat netwerk ‘Belgium, Battlefield of Europe?’ is vorige week maandag formeel voorgesteld in het Koninklijk Museum voor het Leger en de Krijgsgeschiedenis in Brussel, in aanwezigheid van de minister van Defensie, de NAVO-ambassadeur van

België, de chef Defensie en verschillende vertegenwoordigers van de gewesten en de gemeenschappen. De directeur-generaal van het WHI, Michel Jaupart, legde uit dat het project de samenwerking rond militair erfgoed en herinnering een belangrijke impuls moet geven door alle actoren, groot en klein, samen te brengen. In dat netwerk, zegt hij, is iedereen partner en neemt iedereen deel op vrijwillige basis.

De samenwerking tussen de verschillende actoren is gestoeld op drie pijlers: netwerking met een toeristische doorverwijsfunctie, historisch onderzoek naar de vele militaire conflicten en het doorgeven en levend houden van de herinnering. Ondertussen – en dat is enigszins positief – hebben al zeventig musea en sites zich aangemeld, waaronder het Fort van Eben-Emael, de Citadel van Dinant en van Namen enzovoort.

Bij de voorstelling werd onderstreept dat Defensie en de vijf gewesten en gemeenschappen structurele partners zijn. Dat roept toch enkele vragen op. Eerst en vooral: wat moet ik precies verstaan onder dat structurele partnerschap vanuit het Vlaamse Gewest in het netwerk 'Belgium, Battlefield of Europe'? Hangt daar – u hoort me al komen – een financieel engagement aan vast? Werden er afspraken gemaakt, en zo ja, welke?

Een tweede, misschien nog belangrijkere vraag, heeft concreet te maken met de vragen die we ons moeten stellen bij de wenselijkheid om mee te werken aan een dergelijk initiatief. Ik ben uiteraard niet tegen samenwerking, maar ik kan me misschien nader verklaren aan de hand van een concreet voorbeeld. Een conflict als bijvoorbeeld de Eerste Wereldoorlog leeft op zeer uiteenlopende manieren verder in ons aller collectief geheugen. De verhouding tussen geschiedenis en herinnering is in dezen verre van vanzelfsprekend. Meer zelfs, de verhouding wordt zeker in de constructie België gekenmerkt door een aantal spanningsvelden. U weet als geen ander dat het Vlaams-nationalisme vrij snel na het einde van de Eerste Wereldoorlog een eigen, aan de Grote Oorlog gerelateerde herinneringscultuur uitbouwde. Dat concept had betrekking op de al dan niet bewuste verwerking en doorverwerking van het verleden, waarbij opvattingen, waarden en normatieve codes tot uitdrukking werden gebracht. Een dergelijke herinneringscultuur heeft natuurlijk niet alleen de bedoeling de verwerking van een specifiek verleden door een gemeenschap te faciliteren, maar wil ook vaak op die manier de identiteit van een gemeenschap articuleren. Die specifieke, Vlaamsgezinde herinneringscultuur, die Vlaams-nationale, pacifistische, identitaire en emancipatorische elementen speelden natuurlijk een belangrijk rol in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd en in de vorming – nog steeds – van het Vlaamse natiebesef.

Natuurlijk – ik moet het hier niet schetsen – zal iedereen het er wel over eens zijn dat er een duidelijk verschil bestaat tussen de wijze waarop het officiële Vlaanderen en het officiële België tegenover die conflicten staan die op ons grondgebied werden uitgevochten. Deze verschillende benadering en het daarmee samenhangende verschillende discours kwamen recent nog maar eens tot uiting bij de herdenkingen van de Grote Oorlog.

Het WHI knoopt sinds een aantal jaar zeer duidelijk en zichtbaar weer aan bij de bij uitstek patriottische, heroïserende en sterk militaristisch gekleurde visie van de belgicisten, als ik dat zo mag zeggen, die haaks staat op de Vlaamse herinnerings- en herdenkingscultuur. Minister-president, hoe rijmt u onze samenwerking met het WHI-netwerk 'Belgium, Battlefield of Europe'?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Brusselmans, ik begrijp uw bezorgdheden, zeer goed zelfs. Ik zal proberen onze redenering ter zake met u te delen.

Het project 'Belgium, Battlefield of Europe' is inderdaad een initiatief van het War Heritage Institute. Dat is een federale instelling, die is opgericht door een wet van

28 april 2017. De werking en de organisatie van dat instituut zijn nader bepaald door een koninklijk besluit van 15 november 2020.

De missie van het instituut is gericht op het behoud en de presentatie van het historisch militair erfgoed, zowel collecties als sites, en het doorgeven van de herinnering op dat vlak. Het is duidelijk dat er hierbij belangrijke raakvlakken zijn, of minstens mogelijk zijn, met de bevoegdheden van de gewesten of de gemeenschappen, met als belangrijkste het onroerend erfgoed en het toerisme, maar bijvoorbeeld ook het onderwijs, het cultureel erfgoed en de museale werking. Om de samenwerking te stroomlijnen tussen het WHI en de actoren die mogelijk betrokken kunnen zijn bij de initiatieven van het WHI, heeft de wet van 28 april 2017 voorzien in de oprichting van een Erfgoedraad. Die Erfgoedraad fungeert als overlegplatform tussen het WHI, de deelstaten en de actoren uit de sector. Momenteel is mijn kabinetschef voor Cultuur lid van die Erfgoedraad en als dusdanig de vertegenwoordiger van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest.

Ik wil hierbij benadrukken dat de vertegenwoordiging van Vlaanderen in die Erfgoedraad de mogelijkheid biedt tot samenwerking met het WHI, maar dan wel vanuit een open en niet-bindende benadering. Het gaat enkel over een mogelijke samenwerking op vrijwillige basis en met respect voor de wederzijdse bevoegdheden. Er hangt geen enkel engagement aan vast, ook niet budgettair. Als we het opportuun achten om te participeren aan een project van het WHI kunnen we dat doen, en dan is het uiteraard ook de bedoeling om onze eigen accenten te kunnen leggen. In het andere geval participeren we niet en gaat ieder zijn eigen weg.

Er moeten trouwens in de schoot van de Vlaamse Regering en haar diensten nog afspraken worden gemaakt over de manier waarop die interactie vorm zal krijgen en hoe er tussen de mogelijk betrokken Vlaamse instanties onderling zal worden afgestemd. Mijn kabinet zal daartoe binnenkort een initiatief nemen.

Met uw laatste vraag stelde u de opportuniteit in vraag om met het WHI samen te werken. Voor alle duidelijkheid: ik begrijp uw bezorgdheid over de herinneringscultuur en de mogelijke spanningen die daar kunnen ontstaan. Juist daarom lijkt het mij niet onverstandig om via ons lidmaatschap in de Erfgoedraad op te volgen welke initiatieven het WHI neemt, om dan op basis van het inhoudelijke dossier onze verdere positie te bepalen. De insteek was een beetje dat als we nu niet meedoen, we het helemaal overlaten aan de belgicistische benadering. Door erbij te zijn kunnen we nagaan waar het wel en niet interessant is om mee te doen. Op die manier blijven we betrokken en hebben we kennis van de verschillende initiatieven die het WHI neemt. Zo kunnen we mogelijke pijnpunten in een vroeg stadium detecteren en bijsturen. Wanneer mogelijke pijnpunten onoverkomelijk blijken, kunnen we vanuit eerstehandsinformatie opteren om niet deel te nemen en dat ook kenbaar te maken.

Daarnaast zijn er ook voor Vlaanderen mogelijke opportuniteiten. Zo is ons Vlaams agentschap Onroerend Erfgoed als onderzoeksinstelling uiteraard geïnteresseerd in het verder ontwikkelen van archeologische en andere kennis over militair erfgoed. Medewerkers van het agentschap hebben over dat thema regelmatig contacten met andere spelers, zowel uit binnen- als uit buitenland.

De wereld van experts in militair erfgoed is trouwens niet zo groot. Dat is een veeleer beperkte groep. Maar het agentschap is uiteraard ook beperkt in de middelen die het kan inzetten. Samenwerken met andere partners is dan vaak een manier om een bescheiden investering meer te laten renderen.

Vanzelfsprekend mogen we daarbij niet over een nacht ijs gaan en moeten we zorgvuldig te werk gaan bij de keuze van onze partners, de projecten waaraan we meewerken en de boodschap die we daarbij brengen. Maar het is mijn overtuiging dat de Vlaamse administratie over voldoende maturiteit en expertise beschikt om

de focus op dat vlak scherp te houden en de bijdrage van eventuele partners concreet te kunnen beoordelen. Het feit dat mijn kabinetschef Cultuur zelf mee in die Erfgoedraad zit, geeft mij veel comfort.

Het is dus een voorwaardelijke samenwerking. Wij zijn tot niets geëngageerd, maar we volgen de zaken wel op. Waar we ons achter kunnen scharen, daar doen we mee. En waar het haaks staat op wat wij als boodschap willen brengen, daar doen we dan natuurlijk niet mee.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Bedankt voor het antwoord, minister-president, dat mij inderdaad tevreden stelt. Zoals ik daarjuist zelf heb proberen te zeggen, zitten er natuurlijk voordelen in zulke samenwerkingen. Maar als dat dan zonder bindend engagement is, of zelfs zonder financieel engagement, en u telkens ad hoc gaat bekijken of het opportuun is om mee te doen met de club, als ik het zo mag zeggen, dan kunnen wij dat alleen maar aanmoedigen. We zullen dat samen met u en uw kabinetschef ook in de toekomst opvolgen. Ik heb geen verdere vragen.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Zoals de minister-president aangeeft, is het nog vrij vroeg in het proces om al definitieve uitspraken te doen. Ik wou gewoon een paar bedenkingen op een rijtje zetten. De collega heeft zeker een punt als hij zegt dat de Vlaamse en de Belgische herinneringscultuur verschillen van oorsprong en samenhangen met specifieke nationalistische tradities. Dit huis, dit Vlaams Parlement, is daar trouwens een exponent van. Dankzij het Vlaams Vredesinstituut is dat ook de fakkeldrager van de Vlaams-nationale traditie, onder het motto 'nooit meer oorlog'. Maar die twee herinneringsculturen hoeven niet haaks op elkaar staan, als dat Vlaams-nationalistische verhaal in dat totaalplaatje de plaats krijgt waar het recht op heeft.

En dat is natuurlijk de vraag: welke plaats krijgt het in een eventueel samenwerkingsverband met het WHI? We gaan niet gewoon meelopen achter een tricolore vlag, maar als onze toeristische bestemmingen en onze erfgoedbestemmingen meer zichtbaarheid krijgen en als ze ook de nodige vrijheid krijgen om ons specifieke Vlaamse verhaal te vertellen, lijkt ons dat geen slechte zaak.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Er zijn geen bijkomende vragen gesteld. Ik dank de collega's.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de nieuwe procedure voor de nieuwbouw van het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen – 593 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Minister-president, collega's, uit de pers mochten we vernemen dat er – eindelijk, zou ik zeggen – schot in het dossier van de nieuwbouw van het Museum van Hedendaagse Kunst in Antwerpen lijkt te komen. Dat komt niets te vroeg, want dit dossier heeft intussen al behoorlijk wat vertraging opgelopen, onder meer door het herroepen van de ontwerpwedstrijd.

Als ik het goed begrepen heb, wordt er een nieuwe architectuurwedstrijd voor de bouw van het museum uitgeschreven. Op zich is dat niets speciaals, integendeel zelfs, ware het niet dat er in samenspraak met de opdrachtgevers en de Antwerpse stadsbouwmeester een procedure op maat zal komen. Die procedure zal niet onder de noemer Open Oproep vallen, omdat ze op een aantal punten afwijkt van die methodiek.

Zo willen de opdrachtgevers, rekening houdend met de grote schaal en het specifieke programma, de drempel voor de deelname aan de ontwerpwedstrijd blijkbaar hoger leggen. Ze hebben er ook voor gekozen om na de aanduiding van het ontwerpteam een bouwteamformule te ontwikkelen. Ontwerpers zullen een schetsontwerp tot uitvoeringsontwerp uitwerken in dialoog met een aannemer. Dat doen ze met het oog op betere garanties op het vlak van optimale uitvoering en budgetbeheersing. Dat is, naar mijn mening, toch een vreemde handelswijze en een vreemde keuze, gelet ook op de problemen bij het vorige ontwerp. Dat roept een aantal vragen op.

Eerst en vooral had ik graag van u vernomen waarom er in dit specifieke dossier van de vertrouwde paden zal worden afgestapt. Op welke wijze kunt u de keuze verantwoorden voor die zogenaamde procedure op maat?

In tweede instantie viel het mij ook op dat de algemeen directeur van deze instelling tijdens een radio-interview op Radio 2 naar aanleiding van het opnieuw in gang geraken van dit dossier blijkbaar geen flauw benul had van hoe het nu concreet verdergaat. Dat is toch een vreemde vaststelling. Kunt u dan misschien een tip van de sluier lichten en een timing geven van de verschillende stappen in dit ontwerpproces?

Wat wordt de concrete inbreng van de Vlaamse bouwmeester en zijn team met betrekking tot deze ontwerpfase?

Een vierde vraag betreft een reactie in De Standaard. Begin november 2021 gebruikte de Vlaamse bouwmeester de benaming Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunst. Is het de bedoeling dat dit een Vlaams museum wordt? Of was dat louter een lapsus?

Tot slot. Wie zal uiteindelijk verantwoordelijk zijn om binnen dit ontwerp te kiezen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Brusselmans, het bouwen van een nieuw museum voor hedendaagse kunst op deze zeer specifieke locatie op het Zuid in Antwerpen is een complexe zaak. Bij een traditioneel parcours, waar een architect een volledig dossier uitwerkt dat vervolgens door een aannemer moet worden uitgevoerd, stoten we als overheid regelmatig op een heel aantal problemen. Zo heeft de aannemer soms een andere uitvoeringswijze dan die die de architect heeft beschreven, waardoor er studiewerk moet worden overgedaan met extra kosten tot gevolg. Via de methode van het bouwteam kan dit grotendeels ondervangen worden.

Nadat de architect samen met de opdrachtgever en de gebruiker een definitief ontwerp heeft uitgewerkt, komt de aannemer mee aan tafel waardoor hij zijn expertise en uitvoeringsmethoden meteen kan inbrengen. Dat zal voor een vlotter verloop in het verdere traject zorgen. Bij een bouwteam hebben architect en aannemer een afzonderlijk contract met de opdrachtgever maar sluiten de drie partijen ook samen een gemeenschappelijke overeenkomst af om de wijze van samenwerking in het bouwteam vast te leggen. Zo verschilt deze samenwerkingsvorm van de design-and-buildformule waarbij de aannemer of de promotor vaak het laatste woord krijgt.

Ik weet niet, mijnheer Brusselmans, of u ooit gebouwd of verbouwd hebt? Maar mij kwam destijds toch voor dat als de architect zijn werk had gedaan, het toch af en toe goed was om naar de aannemer te luisteren en de andere suggesties die de aannemer doet, toch ernstig te nemen, in weerwil soms van de insteek van de architect. Daarom denk ik dat met het element bouwteam – door na het goedgekeurde

ontwerp van de architect er al in een vroeg stadium de aannemer bij te betrekken – een aantal technische uitdagingen die soms in een architecturaal ontwerp zitten, al in een vroeg stadium kunnen worden opgevangen. Ik heb uit ervaring geleerd dat dit een goede aanpak is.

Bij de Open Oproepprocedure van de Vlaamse bouwmeester hoort een reglement. De werkwijze in het bouwteam past daar niet in. Om die reden zal de wedstrijd voor het aanstellen van de architect niet via het instrument van de Open Oproep verlopen maar via een zeer gelijkaardige procedure die ik samen met de Vlaamse bouwmeester op maat zal maken voor dit specifieke project. Maar het element bouwteam hebben we vanuit het facilitair bedrijf in het verleden nog al gebruikt.

Ik kom tot uw vraag over de timing van de verschillende stappen in het ontwerp-proces. Er moeten nog wel een aantal parameters worden ingevuld. Op dit moment kan ik dus nog niet de hele definitieve projectplanning meegeven.

Ik zal de architectuurwedstrijd in het voorjaar van 2022 lanceren. De tweestaps-procedure – dus eerst selectie en vervolgens gunning – zal iets meer dan een jaar in beslag nemen. Daarna start het gekozen ontwerpteam de studiefase, waarin het team samen met de opdrachtgever en de instelling het wedstrijdvoorstel verder uitwerkt op basis van het programma van eisen tot een definitief ontwerp. De aannemer schuift vervolgens mee aan tafel om het definitief ontwerp en uitvoeringsdossier verder uit te werken. Volgens de huidige projectplanning is voorzien dat het ontwerpproces in de loop van 2025 afgerond zal zijn.

Wat betreft de concrete inbreng van de Vlaamse bouwmeester: het Team Vlaams Bouwmeester zal de architectuurwedstrijd mee begeleiden. Het is niet gebruikelijk dat het team het vervolgtraject nadat het ontwerpteam is aangesteld, ook actief mee opvolgt. Het bouwproject wordt verder opgevolgd door mijn administratie, het Departement Cultuur, Jeugd en Media en Het Facilitair Bedrijf, die natuurlijk heel wat ervaring hebben in bouwprojecten. Dus bij de ontwerpfase is het de bouwmeester, bij de uitvoering is het eerder het departement en Het Facilitair Bedrijf.

Een Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunst? Het M HKA is een eigen instelling van de Vlaamse Gemeenschap. Dat is dus al een Vlaams museum vandaag. Momenteel zijn er geen concrete plannen om de naam van het museum te wijzigen. Je weet natuurlijk nooit, maar het is vandaag al een eigen Vlaamse instelling.

Wie zal het winnend ontwerp kiezen? De Vlaamse Regering zal nog een selectie- en gunningscommissie samenstellen. Deze commissie, bestaande uit experts vanuit verschillende velden, zal een gemotiveerd voorstel voor de selectie van de kandidaten en voor de toewijzing van de ontwerpopdracht voorleggen aan de Vlaamse Regering als de opdrachtgever. Het is dus de Vlaamse Regering die de uiteindelijke beslissing neemt en de laureaat aanduidt.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Dank u wel voor uw antwoord, minister-president. Ik ga in op een paar dingen.

Ik begrijp uw redenering wel wat betreft het afwijken van de procedure of het niet hanteren van de Open Oproep. Maar de argumenten die u aanhaalt, dat is natuurlijk iets dat u kunt toepassen op elk bouwproject. Dan schort er dus ofwel iets aan de procedure Open Oproep, en moeten we daar eens naar kijken. Die bestaat immers voor een reden, en dan lijkt het me toch nog altijd wenselijk die te volgen, ondanks dat er ongetwijfeld valabele elementen zullen zijn om daarvan af te wijken. Ik heb zelf niet verbouwd, maar dat kan natuurlijk geen argument pro of contra zijn, denk ik. God behoeft mij ervan het ooit te doen.

Wat het overige betreft, begrijp ik dat het nog wel even zal duren. Het zal dus voor de volgende Vlaamse Regering zijn om het ontwerp te kiezen. U neemt daarmee grote risico's, maar wij zullen ons daar dan in 2025 met veel graagte over buigen, misschien wel samen, wie weet.

Ik bedoelde natuurlijk niet dat het M HKA geen Vlaams museum is, maar het viel me wel op dat die naam anders werd gebruikt door de Vlaamse bouwmeester. Ik merk uit uw antwoord dat er geen plannen op tafel liggen, maar dat er wel een mogelijkheid zou bestaan of dat dat idee ergens in uw kabinet rondzweeft. Dat is dus iets dat wij alleen maar kunnen toejuichen. Ik heb geen concrete vragen meer.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Ik denk dat we er in de eerste plaats over moeten waken dat die procedure juridisch sluitend is, dat we geen juridische veldslag zullen moeten leveren. Daar wordt immers niemand beter van, denk ik. Het engagement van de Vlaamse Regering is heel duidelijk. Dat staat ook in het jaarverslag van het MHKA: het nieuwe gebouw komt er.

Transparantie over de Vlaamse middelen, daar had u het ook eventjes over. Ik ga ervan uit dat die transparantie er zal zijn, dat we tot op de laatste cent zullen kunnen nagaan waar dat Vlaams geld naartoe gaat. Of dat dan een beperkte oproep is of een open oproep zou op dat principe geen invloed mogen hebben.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Dank u wel voor uw antwoorden, minister-president. Ik denk ook dat het belangrijk is dat daar juridische zekerheid is. Het is een goede zaak dat er nu vooruitzicht is op een nieuwbouw van het M HKA. Ik vind het huidige gebouw trouwens prachtig, maar er zijn natuurlijk een aantal capaciteitsproblemen om alle collecties en de exposities te kunnen tentoonstellen. Het is dus met veel mogelijkheden in het nieuwe gebouw om meer expositieruimte te hebben.

Ik wil even benadrukken, mijnheer Brusselmans: in Antwerpen staat de naam M HKA echt als een huis, dat is echt een bekend begrip als hét Museum van Hedendaagse Kunst. Ik hoop natuurlijk dat het die naam kan behouden. We weten dat het een Vlaams museum is; ik denk niet dat het nodig is om dat expliciet in de naam zo te vermelden. Het M HKA is bekend; dat staat voor een garantie voor mooie, goede hedendaagse kunst. Laat ons dat alstublieft ook zo behouden.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik denk niet dat er bijkomende vragen gesteld zijn.

Maar één element is nog, mijnheer Brusselmans: waarom voor dit? Omdat het hier een tamelijk complexe aangelegenheid is. Het M HKA komt op de plaats van het hof van beroep. Daar bestaat de mogelijkheid dat er toch wel wat vervuiling is. Dat is ook boven op pompen die daar in de ondergrond zitten. Sorry dat ik een beetje technisch word, maar ook naar fundering en toestanden is dat daar geen evidentie. Van daar dat technici in een vroeg stadium bij de zaak betrekken, gezien de complexiteit in dezen, wel aangewezen is. Dat is een beetje bijkomende informatie die ik geef.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.